

Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural

DECRET 23/2017, de 24 de febrer, del Consell, pel qual s'aprova el protocol de gestió d'emergències alimentàries a la Comunitat Valenciana i se'n regulen els òrgans de gestió. [2017/2227]

PREÀMBUL

La Constitució Espanyola de 1978, en l'article 43, reconeix el dret a la protecció de la salut i encomana als poders públics organitzar i tutelar la salut pública a través de mesures preventives i de la prestació dels serveis necessaris. D'aquest mandat constitucional es fa eco la Llei 14/1986, de 25 d'abril, general de sanitat, l'article 18.10 de la qual imposa a les administracions públiques el control sanitari i la prevenció de riscos per a la salut derivats dels productes alimentaris.

L'article 49.3 de l'Estatut d'Autonomia reconeix la competència exclusiva de la Generalitat per a la defensa contra frauds, qualitat i seguretat agroalimentària. D'altra banda, l'article 33 de la Llei 10/2014, de 29 de desembre, de la Generalitat, de salut de la Comunitat Valenciana, estableix que la Generalitat assegurarà l'actuació coordinada dels diferents departaments amb funcions en seguretat alimentària, i disposarà, en tot cas, de la participació activa dels agents econòmics, dels consumidors i de la comunitat científica, amb la finalitat d'aconseguir una acció eficaç en la seguretat dels aliments.

Amb l'objectiu de protegir la salut humana i poder gestionar els riscos alimentaris per a la salut dels consumidors, la Llei 17/2011, de 5 de juliol, de seguretat alimentària i nutrició, estableix en l'article 25, la creació d'un Sistema Nacional Coordinat d'Alertes Alimentàries, denominat Sistema Coordinat d'Intercanvi Ràpid d'Informació (SCIRI), els principis d'actuació i funcionament del qual es basen en el que estableixen els articles 50 a 57, del Reglament (CE) núm. 178/2002, del Parlament Europeu i del Consell, de 28 de gener de 2002, pel qual s'estableixen els principis i els requisits generals de la legislació alimentària i es crea l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària i es fixen els procediments relatius a la seguretat alimentària, per mitjà de la qual s'estableixen el sistema d'alerta ràpida comunitari, la gestió de crisi i situacions d'emergències, i en el Reglament (UE) núm. 16/2011, de la Comissió, de 10 de gener de 2011, pel qual s'estableixen mesures d'execució del Sistema d'Alerta Ràpida per als Productes Alimentaris i els Aliments per a Animals.

L'SCIRI, estructurat en forma de xarxa, està destinat a facilitar una comunicació i intercanvi ràpid d'informació d'aquelles actuacions que es duguen a terme per part de les autoritats competents, en el cas de riscos greus per a la salut humana, derivats del consum d'aliments i pinsos.

El Reglament (CE) 178/2002 estableix l'actuació de la Comissió Europea en situacions d'emergència quan hi haja la probabilitat que un aliment o un pinso constitueixca un risc greu per a la salut de les persones, els animals o el medi ambient, i el dit risc no puga controlar-se satisfactòriament per mitjà de l'adopció de mesures pels estats membres afectats. Al seu torn, disposa la creació d'un pla general per a la gestió de crisi, en l'àmbit de la seguretat dels aliments i els pinsos per a aquelles situacions que probablement no puguen previndre's, eliminar-se o reduir-se a un grau acceptable per mitjà de les mesures ja aplicades o que no puguen gestionar-se adequadament per mitjà de la simple aplicació de mesures d'emergència. El pla general ha d'especificar els tipus de situacions que comporten riscos directes o indirectes per a la salut humana derivats d'aliments i pinsos i els processos pràctics necessaris per a gestionar una crisi, en especial, els principis de transparència que s'hagen d'aplicar, així com l'estratègia de comunicació que s'ha de seguir.

D'acord amb les competències que estableixen el Decret 156/2015, pel qual s'aprova el Reglament orgànic i funcional de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública, i el Decret 158/2015, pel qual s'aprova

Conselleria de Sanidad Universal y Salud Pública Conselleria de Agricultura, Medio Ambiente, Cambio Climático y Desarrollo Rural

DECRETO 23/2017, de 24 de febrero, del Consell, por el que se aprueba el protocolo de gestión de emergencias alimentarias en la Comunitat Valenciana y se regulan sus órganos de gestión. [2017/2227]

PREÁMBULO

La Constitución Española de 1978, en su artículo 43 reconoce el derecho a la protección de la salud, encomendando a los poderes públicos organizar y tutelar la salud pública a través de medidas preventivas y de la prestación de los servicios necesarios. De este mandato constitucional se hace eco la Ley 14/1986, de 25 de abril, general de sanidad, en cuyo artículo 18.10 impone a las administraciones públicas el control sanitario y la prevención de riesgos para la salud derivados de los productos alimentarios.

El artículo 49.3 del Estatuto de Autonomía reconoce la competencia exclusiva de la Generalitat para la defensa contra fraudes, calidad y seguridad agroalimentaria. Por otra parte el artículo 33 de la Ley 10/2014, de 29 de diciembre, de la Generalitat, de salud de la Comunitat Valenciana establece que la Generalitat asegurará la actuación coordinada de los distintos departamentos con funciones en seguridad alimentaria, contando, en todo caso, con la participación activa de los agentes económicos, de los consumidores y de la comunidad científica, con la finalidad de conseguir una acción eficaz en la seguridad de los alimentos.

Con el objetivo de proteger la salud humana y poder gestionar los riesgos alimentarios para la salud de los consumidores, la Ley 17/2011, de 5 de julio, de seguridad alimentaria y nutrición contempla en su artículo 25, la creación de un Sistema Nacional Coordinado de Alertas Alimentarias, denominado Sistema Coordinado de Intercambio Rápido de Información (SCIRI), cuyos principios de actuación y funcionamiento se basan en lo establecido en los artículos 50 a 57, del Reglamento (CE) núm. 178/2002, del Parlamento Europeo y del Consejo, de 28 de enero de 2002, por el que se establecen los principios y los requisitos generales de la legislación alimentaria y se crea la Autoridad Europea de Seguridad Alimentaria y se fijan procedimientos relativos a la seguridad alimentaria, mediante el cual se establece el sistema de alerta rápida comunitario, gestión de crisis y situaciones de emergencias y en el Reglamento (UE) núm. 16/2011, de la Comisión, de 10 de enero de 2011, por el que se establecen medidas de ejecución del Sistema de Alerta Rápida para los Productos Alimenticios y los Alimentos para Animales.

El SCIRI, estructurado en forma de red, está destinado a facilitar una comunicación e intercambio rápido de información, de aquellas actuaciones que se lleven a cabo por parte de las autoridades competentes, en caso de riesgos graves para la salud humana, derivados del consumo de alimentos y piensos.

El Reglamento (CE) 178/2002, establece la actuación de la Comisión Europea en situaciones de emergencia cuando exista la probabilidad de que un alimento o un pienso constituya un riesgo grave para la salud de las personas, los animales o el medio ambiente, y dicho riesgo no pueda controlarse satisfactoriamente mediante la adopción de medidas por parte de los estados miembros afectados. A su vez dispone la creación de un plan general para la gestión de crisis, en el ámbito de la seguridad de los alimentos y los piensos para aquellas situaciones que probablemente no puedan prevenirse, eliminarse o reducirse a un grado acceptable mediante las medidas ya aplicadas, o que no puedan gestionarse adecuadamente mediante la simple aplicación de medidas de emergencia. El plan general tiene que especificar los tipos de situaciones que entrañen riesgos directos o indirectos para la salud humana derivados de alimentos y piensos y los procesos prácticos necesarios para gestionar una crisis, en especial los principios de transparencia que hayan de aplicarse, así como la estrategia de comunicación que debe seguirse.

De acuerdo con las competencias que establece el Decreto 156/2015, por el que se aprueba el Reglamento orgánico y funcional de la Conselleria de Sanidad Universal y Salud Pública, y el Decreto

el Reglament orgànic i funcional de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, la Direcció General de Salut Pública, conjuntament amb la Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, han elaborat aquest protocol de gestió que arrecplega les actuacions bàsiques per a les situacions d'emergència alimentària, en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, atesos tres pilars bàsics com són *i*) el coneixement científic actualitzat, *ii*) la màxima transparència i *iii*) la coordinació entre les autoritats competents implicades, a fi d'optimitzar la gestió de l'emergència, establir la informació necessària per al consumidor i minimitzar en la mesura que es puga l'impacte sanitari i econòmic.

Aquesta disposició està inclosa en el Pla normatiu de l'Administració de la Generalitat per a 2017.

Per tot això, de conformitat amb l'article 28.c de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, de la Generalitat, del Consell, a proposta de la consellera de Sanitat Universal i Salut Pública i la d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, d'acord amb el Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana, el Consell, prèvia deliberació, en la reunió de 24 de febrer de 2017,

Decrete

Article 1. Aprovació del Protocol de Gestió

S'aprova el Protocol de Gestió de les Emergències Alimentàries a la Comunitat Valenciana que s'incorpora com a annex del present decret.

Article 2. Abast

Aquest protocol estableix les actuacions de les autoritats competents implicades davant de situacions d'emergència alimentària que afecten exclusivament el territori de la Comunitat Valenciana i dins del seu àmbit competencial.

Article 3: Competència per a la declaració d'emergència

La declaració de la situació d'emergència alimentària correspon únicament a la persona titular de la conselleria amb competències en sanitat.

Article 4. Comitè Intern de Coordinació

1. Una vegada declarada la situació d'emergència alimentària, la persona titular de la conselleria amb competències en sanitat ordenarà la creació del Comitè Intern de Coordinació (CIC), que serà l'òrgan responsable de la gestió, comunicació i avaluació de l'emergència.

2. El Comitè Intern de Coordinació tindrà la composició següent:

a) Direcció: la persona titular de la conselleria amb competències en sanitat. Li correspon la presa de decisions estratègiques i la coordinació d'actuacions durant el temps que es prolongue la situació, fins a la seua resolució. Actuarà com a portaveu única i podrà delegar en altres membres del CIC.

b) Coordinació: les persones que tinguen la titularitat de les secretaries autonòmiques competents en matèria de salut pública i seguretat alimentària i agricultura, producció primària i cadena alimentària. Els correspon coordinar la presa de decisions operatives incloent-hi la creació de comitès *ad hoc* de suport i coordinació del treball desenvolupat per aquests i les accions en el marc de l'emergència. Realitzaran les accions necessàries per a garantir que es disposa de suficients mitjans tècnics, econòmics i materials. Així mateix, s'encarregaran de mantenir informada la Direcció del CIC. Quan l'emergència afecte exclusivament la seguretat alimentària en fases posteriors a la producció primària, la persona titular de la secretaria autonòmica competent en matèria de sanitat podrà prendre les decisions i accions en el marc de l'emergència.

c) Coordinacions adjuntes: les persones que tinguen la titularitat de les direccions generals competents en matèria de salut pública i seguretat alimentària, i seguretat alimentària en la producció primària. Col·laboraran amb les persones titulars de les coordinacions en la gestió de l'emergència.

158/2015, por el que se aprueba el Reglamento orgánico y funcional de la Conselleria de Agricultura, Medio Ambiente, Cambio Climático y Desarrollo Rural, la Dirección General de Salud Pública, conjuntamente con la Dirección General de Agricultura, Ganadería y Pesca, han elaborado este protocolo de gestión que recoge las actuaciones básicas para las situaciones de emergencia alimentaria, en el ámbito de la Comunitat Valenciana, atendiendo a tres pilares básicos como son *i*) el conocimiento científico actualizado, *ii*) la máxima transparencia y *iii*) la coordinación entre las autoridades competentes implicadas, con el fin de optimizar la gestión de la emergencia, establecer la información necesaria para el consumidor y minimizar en lo posible el impacto sanitario y económico.

Esta disposición está incluida en el Plan normativo de la Administración de la Generalitat para 2017.

Por todo ello, de conformidad con el artículo 28.c de la Ley 5/1983, de 30 de diciembre, de la Generalitat, del Consell, a propuesta de la consellera de Sanidad Universal y Salud Pública y la de Agricultura, Medio Ambiente, Cambio Climático y Desarrollo Rural, conforme con el Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana, el Consell, previa deliberación, en la reunión de 24 de febrero de 2017,

Decreto

Artículo 1. Aprobación del Protocolo de Gestión

Se aprueba el Protocolo de Gestión de las Emergencias Alimentarias en la Comunitat Valenciana que se incorpora como anexo del presente decreto.

Artículo 2. Alcance

Este protocolo establece las actuaciones de las autoridades competentes implicadas ante situaciones de emergencia alimentaria que afectan exclusivamente al territorio de la Comunitat Valenciana y dentro de su ámbito competencial.

Artículo 3: Competencia para la declaración de emergencia

La declaración de la situación de emergencia alimentaria corresponde únicamente a la persona titular de la conselleria con competencias en sanidad.

Artículo 4. Comité Interno de Coordinación

1. Una vez declarada la situación de emergencia alimentaria, la persona titular de la conselleria con competencias en sanidad ordenará la creación del Comité Interno de Coordinación (CIC), que será el órgano responsable de la gestión, comunicación y evaluación de la emergencia.

2. El Comité Interno de Coordinación tendrá la siguiente composición:

a) Dirección: la persona titular de la conselleria con competencias en sanidad. Le corresponde la toma de decisiones estratégicas y la coordinación de actuaciones durante el tiempo que se prolongue la situación, hasta la resolución de la misma. Actuará como portavoz única y podrá delegar en otros miembros del CIC.

b) Coordinación: las personas que ostenten la titularidad de las secretarías autonómicas competentes en materia de salud pública y seguridad alimentaria y agricultura, producción primaria y cadena alimentaria. Les corresponde coordinar la toma de decisiones operativas incluyendo la creación de comitès *ad hoc* de apoyo y coordinación del trabajo desarrollado por los mismos y las acciones en el marco de la emergencia. Realizarán las acciones necesarias para garantizar que se dispone de suficientes medios técnicos, económicos y materiales. Asimismo se encargarán de mantener informado a la Dirección del CIC. Cuando la emergencia afecte exclusivamente a la seguridad alimentaria en fases posteriores a la producción primaria, la persona titular de la secretaria autonòmica competente en materia de sanidad podrá tomar las decisiones y acciones en el marco de la emergencia.

c) Coordinaciones adjuntas: las personas que ostenten la titularidad de las direcciones generales competentes en materia de salud pública y seguridad alimentaria, y seguridad alimentaria en la producción primaria. Colaborarán con personas titulares de las coordinaciones en la gestión de la emergencia.

d) Personal tècnic responsable: la persona que ocupe la unitat administrativa amb funcions en seguretat alimentària de la conselleria competent en matèria de sanitat.

El personal tècnic responsable realitzarà les funcions següents:

– Gestionar la informació disponible, concentrar la recollida de dades i el seguiment de les fonts d'informació pertinents, per a l'elaboració del dossier d'informació (apèndix I de l'annex) i els models cronològics de recollida d'informació (apèndix II de l'annex).

– Servir de punt de contacte i interlocució amb els departaments de salut, unitats administratives amb funcions en epidemiologia, altres organismes de l'administració autonòmica valenciana i l'Agència Espanyola de Consum, Seguretat Alimentària i Nutrició.

– Secretaria del Comitè Intern de Coordinació.

– Coordinar l'avaluació de riscos i el suport analític necessari.

– Proposar al CIC indicadors per a avaluar la gestió de l'emergència.

– Realitzar el seguiment de les mesures de gestió adoptades per a valorar l'efectivitat i eficàcia d'aquestes, per mitjà de la realització d'informes periòdics de situació fins a la finalització de l'incident.

e) Personal responsable tècnic adjunt: la persona que tinga la persona que ocupe la unitat administrativa amb funcions en seguretat alimentària en l'àmbit de la producció primària. Col·laborarà amb el personal responsable tècnic, sobretot en l'àmbit de la producció primària.

Article 5. Efectes de la declaració de situació d'emergència alimentària

La declaració de la situació d'emergència alimentària només té els efectes d'activació del protocol de gestió i la creació dels corresponents òrgans de gestió d'aquesta.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Única. Incidència pressupostària

L'aplicació i el desenvolupament d'aquest decret no podrà tindre cap incidència en els capítols de despesa de la Generalitat.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única. Derogació normativa

Queden derogades totes les disposicions del mateix rang o inferior que s'oposen al que disposa aquest decret.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Habilitació normativa

1. Es faculta les persones titulars de les conselleries amb competències en matèria de sanitat i agricultura, per a adoptar les mesures necessàries per al desenvolupament i l'execució d'aquest decret.

2. S'habilita així mateix les persones titulars de les conselleries amb competències en matèria de sanitat i agricultura per a modificar el protocol de l'annex mitjançant una ordre.

Segona. Entrada en vigor

Aquest decret entrarà en vigor l'endemà de la publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 24 de febrer de 2017

El president de la Generalitat,
XIMO PUIG I FERRER

La consellera de Sanitat Universal i Salut Pública,
CARMEN MONTÓN GIMÉNEZ

La consellera d'Agricultura, Medi Ambient,
Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural,
ELENA CEBRIÁN CALVO

d) Personal técnico responsable: la persona que ocupe la unidad administrativa con funciones en seguridad alimentaria de la conselleria competente en materia de sanidad.

El personal técnico responsable realizará las siguientes funciones:

– Gestionar la información disponible, concentrar la recogida de datos y el seguimiento de las fuentes de información pertinentes, para la elaboración del dossier de información (apéndice I del anexo) y los modelos cronológicos de recogida de información (apéndice II del anexo).

– Servir de punto de contacto e interlocución con los departamentos de salud, unidades administrativas con funciones epidemiología, otros organismos de la Administración autonómica valenciana y la Agencia Española de Consumo, Seguridad Alimentaria y Nutrición.

– Secretaría del Comité Interno de Coordinación.

– Coordinar la evaluación de riesgos y el apoyo analítico necesario.

– Proponer al CIC indicadores para evaluar la gestión de la emergencia.

– Realizar el seguimiento de las medidas de gestión adoptadas para valorar la efectividad y eficacia de las mismas, mediante la realización de informes periódicos de situación hasta la finalización del incidente.

e) Personal responsable técnico adjunto: la persona que ostente la persona que ocupe la unidad administrativa con funciones en seguridad alimentaria en el ámbito de la producción primaria. Colaborará con el personal responsable técnico, sobre todo en el ámbito de la producción primaria.

Artículo 5. Efectos de la declaración de situación de emergencia alimentaria

La declaración de la situación de emergencia alimentaria solo tiene los efectos de activación del protocolo de gestión y la creación de los correspondientes órganos de gestión de la misma.

DISPOSICIÓN ADICIONAL

Única. Incidencia presupuestaria

La aplicación y el desarrollo de este decreto, no podrá tener incidencia alguna en los capítulos de gasto de la Generalitat.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Única. Derogación normativa

Quedan derogadas cuantas disposiciones de igual o inferior rango se opongan a lo dispuesto en este decreto.

DISPOSICIONES FINALES

Primera. Habilitación normativa

1. Se faculta a las personas titulares de las consellerias con competencias en materia de sanidad y agricultura, para adoptar las medidas necesarias para el desarrollo y ejecución de este decreto.

2. Se habilita asimismo a las personas titulares de las consellerias con competencias en materia de sanidad y agricultura, para modificar el protocolo del anexo mediante orden.

Segunda. Entrada en vigor

El presente decreto entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 24 de febrero de 2017

El president de la Generalitat,
XIMO PUIG I FERRER

La consellera de Sanidad Universal y Salud Pública,
CARMEN MONTÓN GIMÉNEZ

La consellera de Agricultura, Medio Ambiente,
Cambio Climático y Desarrollo Rural,
ELENA CEBRIÁN CALVO

Annex

*Protocol de Gestió d'Emergències Alimentàries
a la Comunitat Valenciana*

ÍNDEX

1. Introducció
2. Objecte
3. Definicions bàsiques als efectes d'aquest protocol
4. Desenvolupament
 - 4.1. Preemergència alimentària
 - 4.2. Emergència alimentària
 - 4.2.1. Comitè Intern de Coordinació (CIC)
 - 4.2.2. Eines
 - 4.2.3. Altres comitès
 - 4.2.4. Assignació de recursos
 - 4.2.5. Seguiment
 - 4.2.6. Comunicació a la població
 - 4.2.6.1. Directrius bàsiques per a la comunicació
 - 4.2.6.2. Contingut del comunicat
 - 4.2.6.3. Elaboració i difusió del comunicat
 - 4.3. Finalització de l'emergència alimentària
- Apèndix I. Dades per al dossier d'informació
- Apèndix II. Model de recollida d'informació
- Apèndix III. Criteris de progressió d'incidents alimentaris.

1. Introducció

L'experiència adquirida en els últims anys en la Unió Europea evidencia que les emergències alimentàries i les situacions de crisi i comporten unes greus i negatives conseqüències, ja que posen en risc la salut dels consumidors, produeixen alarma social, exigeixen la reassignació de recursos d'inspecció i impacten negativament en l'economia dels operadors de la indústria alimentària.

Amb caràcter general, els incidents alimentaris les alertes, toxiinfeccions alimentàries, etc. es gestionen de forma rutinària amb les eines ja existents, com el Sistema Coordinat d'Intercanvi Ràpid d'Informació (SCIRI). No obstant això, excepcionalment poden confluïr determinats factors que poden portar a la progressió d'aquests fins a una situació d'emergència.

Dada la diversitat de situacions que poden presentar-se, és important determinar quan es produeix aquesta progressió, a fi d'adequar eficaçment les eines per a la seua gestió i permetre una reacció ràpida i eficaç.

El Protocol de Gestió d'Emergències Alimentàries a la Comunitat Valenciana (d'ara en avant Protocol) estableix l'actuació bàsica a seguir davant de situacions d'emergència alimentària, amb l'objecte d'optimitzar la seua gestió i facilitar l'adequada informació al consumidor i minimitzar, en la mesura que siga possible, l'impacte sanitari i econòmic.

En l'àmbit nacional, l'Agència Espanyola de Consum, Seguretat Alimentària i Nutrició (AECOSAN) ha elaborat un procediment de gestió d'incidents greus i situacions d'emergència alimentària que s'aplicarà quan es troben afectades diverses comunitats autònomes.

2. Objecte

És objecte d'aquest protocol:

- Definir els incidents alimentaris i la seua progressió a situacions d'emergència.
- Establir el repartiment de responsabilitats de les autoritats competents, per a garantir la unitat d'acció i agilitzar la presa de decisions.
- Optimitzar la participació i la cooperació entre autoritats competents per a respondre de forma coordinada i eficaç davant d'emergències alimentàries.
- Establir els sistemes de flux de comunicació necessaris que garantiscen que la informació arriba a totes les parts implicades de manera àgil, ràpida i eficaç.
- Proporcionar unes directrius bàsiques per a la comunicació d'aquestes situacions a la ciutadania en general que garantiscen la transparència.

ANEXO

*Protocolo de Gestión de Emergencias Alimentarias
en la Comunitat Valenciana*

INDICE

1. Introducción
2. Objeto
3. Definiciones básicas a efectos de este protocolo
4. Desarrollo
 - 4.1. Preemergencia alimentaria
 - 4.2. Emergencia alimentaria
 - 4.2.1. Comité interno de coordinación (CIC)
 - 4.2.2. Herramientas
 - 4.2.3. Otros comités
 - 4.2.4. Asignación de recursos
 - 4.2.5. Seguimiento
 - 4.2.6. Comunicación a la población
 - 4.2.6.1. Directrices básicas para la comunicación
 - 4.2.6.2. Contenido del comunicado
 - 4.2.6.3. Elaboración y difusión del comunicado
 - 4.3. Finalización de la emergencia alimentaria
- Apéndice I: Datos para el dossier de información
- Apéndice II: Modelo de recogida de información
- Apéndice III: Criterios de progresión de incidentes alimentarios.

1. Introducción

La experiencia adquirida en los últimos años en la Unión Europea evidencia que las emergencias alimentarias y las situaciones de crisis y conllevan unas graves y negativas consecuencias, ya que ponen en riesgo la salud de los *consumidores*, producen alarma social, exigen la reasignación de recursos de inspección e impactan negativamente en la economía de los *operadores* de la industria alimentaria.

Con carácter general, los incidentes alimentarios las alertas, toxiinfecciones alimentarias, etc. se gestionan de forma rutinaria con las herramientas ya existentes, como el Sistema Coordinado de Intercambio Rápido de Información (SCIRI). Sin embargo, excepcionalmente pueden confluïr determinados factores que pueden llevar a la progresión de los mismos hasta una situación de emergencia.

Dada la diversidad de situaciones que pueden presentarse, es importante determinar cuándo se produce esta progresión, a fin de adecuar eficazmente las herramientas para su gestión y permitir una reacción rápida y eficaz.

El protocolo de gestión de Emergencias Alimentarias en la Comunitat Valenciana (en adelante Protocolo) establece la actuación básica a seguir ante situaciones de emergencia alimentaria, con el objeto de optimizar su gestión, facilitando la adecuada información al consumidor y minimizando, en la medida de lo posible, el impacto sanitario y económico.

En el ámbito nacional, la Agencia Española de Consumo, Seguridad Alimentaria y Nutrición (AECOSAN) ha elaborado un procedimiento de gestión de incidentes graves y situaciones de emergencia alimentaria que se aplicará cuando se vean afectadas varias comunidades autónomas.

2. Objeto

Es objeto de este protocolo:

- Definir los incidentes alimentarios y su progresión a situaciones de emergencia.
- Establecer el reparto de responsabilidades de las autoridades competentes, para garantizar la unidad de acción y agilitar la toma de decisiones.
- Optimizar la participación y la cooperación entre autoridades competentes para responder de forma coordinada y eficaz frente a emergencias alimentarias.
- Establecer los sistemas de flujo de comunicación necesarios, que garanticen que la información llega a todas las partes implicadas de manera ágil, rápida y eficaz.
- Proporcionar unas directrices básicas para la comunicación de estas situaciones a la ciudadanía en general que garanticen la transparencia

– Instaurar els mecanismes necessaris per a efectuar el seguiment i la revisió dels fets ocorreguts durant l'emergència i a la finalització d'aquesta.

3. Definicions bàsiques als efectes d'aquest protocol

La major part de la terminologia a utilitzar en el marc d'aquest protocol està ja legalment definida. Als efectes d'aquest s'utilitzaran les definicions arrellegades en el Reglament (CE) 178/2002 per als termes aliment, risc, anàlisi del risc, determinació del risc, gestió del risc, comunicació del risc i traçabilitat.

S'hi inclouen també les definicions següents:

– Incident alimentari

Qualsevol circumstància on d'acord amb la informació disponible, hi haja o se sospite l'existència d'implicacions en seguretat alimentària que requerisca o puguen requerir la intervenció de les autoritats competents per a protegir la salut dels consumidors.

– Emergència alimentària

Aquells incidents alimentaris, amb importants efectes per a la salut pública, que impliquen hospitalització i, fins i tot, morts, hi ha percepció del risc mitjà o alt i hi ha impacte en els mitjans de comunicació, amb repercussions econòmiques i comercials. Aquestes emergències no es poden resoldre amb els instruments disponibles per a resoldre els incidents alimentaris de forma habitual i requereixen la utilització d'eines específicament creades per a això, de tipus interdepartamental.

– Comunicat

Informació oficial sobre una emergència emesa a la població en qualsevol format establert per les autoritats competents.

– Impacte econòmic

Efecte que una emergència tinga o puga tindre sobre les vendes reals o potencials en el comerç d'un producte o productes relacionats perquè la propagació del risc afecta una considerable part de la cadena alimentària o un nombre elevat d'establiments o aliments.

– Percepció del risc

Juï que la població en general puga tindre sobre les característiques o severitat d'un risc concret d'un aliment.

4. Desenvolupament

De forma general, les emergències alimentàries es desenvolupen en tres fases: preemergència, emergència i finalització.

A continuació, es defineixen les distintes fases i les actuacions a dur a terme en cada una d'aquestes.

4.1. Preemergència alimentària

És la fase en què les autoritats sanitàries són coneixedores de l'existència d'un incident alimentari que pot derivar, en el cas que no es puga controlar amb els mitjans existents i la informació obtinguda així ho aconselle, en una situació d'emergència.

La primera informació rebuda sobre un incident alimentari pot procedir de molt diverses fonts:

– Notificacions efectuades a través de l'SCIRI.

– Informació rebuda a través del sistema establert pel Decret 70/2011, de 10 de juny, del Consell, pel qual es crea el Sistema d'Informació en Seguretat Alimentària de la Comunitat Valenciana.

– Informació facilitada per l'autoritat competent d'una comunitat autònoma o qualsevol organisme d'aquesta administració autònoma.

– Informació facilitada pels departaments de salut pública de la Comunitat Valenciana.

– Informació facilitada pels serveis de control oficial en seguretat alimentària de la Comunitat Valenciana.

– Informació procedent de la xarxa de vigilància epidemiològica de la Comunitat Valenciana.

– Informació procedent dels operadors econòmics o les seues associacions.

– Informació procedent dels consumidors o de les associacions de consumidors i usuaris, etc.

Aquestes fonts aporten informació inicial d'interés sobre qualsevol incident relacionat amb la seguretat alimentària, que s'haurà de completar de forma sistemàtica al llarg de la duració de l'incident. Els fets que concorren poden fer necessari que, bé des de la direcció general amb competències en salut pública o a petició d'una altra autoritat com-

– Instaurar los mecanismos necesarios para efectuar el seguimiento y revisión de los hechos acaecidos, durante la emergencia y a la finalización de la misma.

3. Definiciones básicas a efectos de este protocolo

La mayor parte de la terminología a utilizar en el marco de este protocolo está ya legalmente definida. A efectos del mismo se utilizarán las definiciones recogidas en el Reglamento (CE) 178/2002 para los términos alimento, riesgo análisis del riesgo, determinación del riesgo, gestión del riesgo, comunicación del riesgo y trazabilidad.

Se incluyen también las siguientes definiciones:

– Incidente alimentario

Cualquier circunstancia donde en base a la información disponible, exista o se sospeche la existencia de implicaciones en seguridad alimentaria que requiera o puedan requerir la intervención de las autoridades competentes para proteger la salud de los consumidores.

– Emergencia alimentaria

Aquellos incidentes alimentarios, con importantes efectos para la salud pública, que implican hospitalización e incluso muertes, existe percepción del riesgo medio o alto y hay impacto en los medios de comunicación, con repercusiones económicas y comerciales. Estas emergencias no pueden resolverse con los instrumentos disponibles para resolver los incidentes alimentarios de forma habitual y requieren la utilización de herramientas específicamente creadas para ello, de tipo interdepartamental.

– Comunicado

Información oficial sobre una emergencia emitida a la población en cualquier formato establecido por las autoridades competentes.

– Impacto económico

Efecto que una emergencia, tenga o pueda tener, sobre las ventas reales o potenciales en el comercio, de un producto o productos relacionados porque la propagación del riesgo afecta a una considerable parte de la cadena alimentaria o a un número elevado de establecimientos o alimentos.

– Percepción del riesgo

Juicio que la población en general pueda tener sobre las características o severidad de un riesgo concreto de un alimento.

4. Desarrollo

De forma general, las emergencias alimentarias se desarrollan en tres fases: preemergencia, emergencia y finalización.

A continuación se definen las distintas fases y las actuaciones a llevar a cabo en cada una de ellas.

4.1. Preemergencia alimentaria

Es la fase en que las autoridades sanitarias son conocedoras de la existencia de un incidente alimentario que puede derivar, en caso de no poderse controlar con los medios existentes y la información obtenida así lo aconseje, en una situación de emergencia.

La primera información recibida sobre un incidente alimentario puede proceder de muy diversas fuentes:

– Notificaciones efectuadas a través del SCIRI.

– Información recibida a través del sistema establecido por el Decreto 70/2011, de 10 de junio, del Consell por el que se crea el Sistema de Información en Seguridad Alimentaria de la Comunitat Valenciana.

– Información facilitada por la autoridad competente de una comunidad autónoma, u cualquier organismo de esta administración autonómica.

– Información facilitada por los departamentos de salud pública de la Comunitat Valenciana.

– Información facilitada por los servicios de control oficial en seguridad alimentaria de la Comunitat Valenciana.

– Información procedente de la red de vigilancia epidemiológica de la Comunitat Valenciana.

– Información procedente de los operadores económicos o sus asociaciones.

– Información procedente de los consumidores o de las asociaciones de consumidores y usuarios etc.

Estas fuentes aportan información inicial de interés sobre cualquier incidente relacionado con la seguridad alimentaria, que deberá ir completándose de forma sistemática a lo largo de la duración del incidente. Los hechos que concurren pueden hacer necesario que o bien desde la dirección general con competencias en salud pública o a petición de

petent, es decidisca activar aquest protocol i iniciar l'elaboració del dossier d'informació. Aquest dossier s'elabora per a poder classificar de forma objectiva l'incident i facilitar la decisió a l'hora d'aplicar les mesures de gestió apropiades i proporcionals a la situació i recopilar la màxima informació de totes les fonts possibles (apèndix I).

Aquesta informació permetrà, principalment, avaluar el risc com a aspecte determinant per a la gestió, però també ha de possibilitar accedir a qualsevol tipus de dades que puguen ajudar a classificar l'incident tant a l'inici com en la seua progressió i elaborar l'informe final de lliçons apreses.

Els criteris de progressió dels incidents s'arreglen en la taula de l'apèndix III. No obstant això, no és necessària la concurrència de tots aquests per a la progressió en la gravetat d'un incident.

4.2. Emergència alimentària

Si amb l'avaluació del risc i la valoració de tota la informació disponible sobre l'incident, es determina que aquest té el potencial de derivar en una situació d'emergència, i l'àmbit se circumscriu a la Comunitat Valenciana, la persona que ocupe la unitat administrativa con funciones en seguretat alimentària elevarà proposta de resolució per a declarar la situació d'emergència a la persona titular amb competències en salut pública i aquesta a la persona titular amb competències en sanitat i a la persona amb competències en agricultura, ramaderia i pesca, la qual al seu torn la traslladarà a la persona titular de la seua conselleria. La proposta s'acompanyarà del dossier d'informació (apèndix I) i s'informaran de les dades rellevants per ordre cronològic (apèndix II), a fi d'obtindre una informació seqüencial dels fets.

La persona titular amb competències en sanitat declararà la situació d'emergència alimentària mitjançant una resolució administrativa i, al mateix temps, ordenarà la creació del Comitè Intern de Coordinació.

4.2.1. Comitè Intern de Coordinació (CIC)

El CIC es constitueix després de la declaració de la situació d'emergència alimentària per a la seua gestió, comunicació i avaluació.

A més de les funcions encomanades als diferents components del CIC, aquest es constitueix com un grup de treball amb un mandat específic i es concep com una eina interna i com a unitat centralitzada per al diàleg, la coordinació i la col·laboració eficaç amb totes les parts involucrades en l'incident.

A més de la composició bàsica assenyalada en l'article 4 d'aquest decret, s'hi poden incorporar, per decisió de la Direcció:

– Gabinet de comunicació: la seua tasca consistirà a canalitzar a la Direcció les sol·licituds dels diferents mitjans de comunicació i instrumentar l'estratègia de comunicació proposada per la persona titular amb competències en sanitat. S'encarregarà, així mateix, d'elaborar els comunicats i notes de premsa per als mitjans i els continguts per a la pàgina web. El formaran les persones responsables de les relacions informatives amb els mitjans de comunicació de la conselleria competent en matèria de sanitat i salut pública.

– Gestors departamentals: les direccions dels centres de salut pública dels departaments implicats. Seran les encarregades de posar en marxa les mesures de gestió necessàries per a la resolució òptima de l'emergència, en els respectius departaments.

– Gestors territorials: les persones titulars dels serveis territorials de la conselleria amb competències en matèria d'agricultura, ramaderia i pesca. Seran les encarregades de posar en marxa les mesures de gestió en el seu àmbit territorial que han de dur a terme els serveis territorials i les oficines comarcals agràries (OCAPAS) quan l'emergència alimentària afecte la fase de la producció primària.

– Comitè Científic d'Emergència: s'encarregarà de demanar la informació necessària per a l'avaluació ràpida del risc. El formaran persones expertes d'universitats i centres d'investigació amb experiència en l'àmbit de l'emergència detectada. En el cas de requerir la seua integració en el CIC, es formalitzarà per mitjà del contracte administratiu corresponent.

– Suport legal: la seua labor serà proporcionar assessoria normativa i legal a tots els aspectes relacionats amb l'emergència. Aquest paper es durà a terme des dels serveis jurídics de la conselleria amb competències en sanitat i salut pública.

– Suport analític: s'encarregarà de donar suport analític directe o facilitar informació sobre laboratoris disponibles acreditats per a la realització de les anàlisis necessàries. Aquest paper l'exerceix la Xarxa

otra autoridad competente, se decida activar este protocolo e iniciar la elaboración del dossier de información. Este dossier se elabora para poder clasificar de forma objetiva el incidente y facilitar la decisión a la hora de aplicar las medidas de gestión apropiadas y proporcionales a la situación, recopilando la máxima información de todas las fuentes posibles (apéndice I).

Esta información permitirá, principalmente, evaluar el riesgo como aspecto determinante para la gestión, pero también debe possibilitar acceder a todo tipo de datos que puedan ayudar a clasificar el incidente tanto a su inicio como en su progresión y elaborar el informe final de lecciones aprendidas.

Los criterios de progresión de los incidentes se recogen en la tabla del apéndice III. Sin embargo no es necesaria la concurrencia de todos ellos para la progresión en la gravedad de un incidente.

4.2. Emergencia alimentaria

Si con la evaluación del riesgo y la valoración de toda la información disponible sobre el incidente, se determina que este tiene el potencial de derivar en una situación de emergencia, y el ámbito se circunscribe a la Comunitat Valenciana, la persona que ocupe la unidad administrativa con funciones en seguridad alimentaria, elevará propuesta de resolución para declarar la situación de emergencia a la persona titular con competencias en salud pública y esta a la persona titular con competencias en sanidad y a la persona con competencias en agricultura, ganadería y pesca, quien a su vez lo trasladará a la persona titular de su conselleria. La propuesta se acompañará del dossier de información (apéndice I) y se informarán de los datos relevantes por orden cronológico (apéndice II), con el fin de obtener una información secuencial de los hechos.

La persona titular con competencias en sanidad declarará la situación de emergencia alimentaria mediante resolución administrativa y, a la vez, ordenará la creación del Comité Interno de Coordinación.

4.2.1. Comité Interno de Coordinación (CIC)

El CIC se constituye tras la declaración de la situación de emergencia alimentaria para su gestión, comunicación y evaluación.

Además de las funciones encomendadas a los distintos componentes del CIC, este se constituye como un grupo de trabajo con un mandato específico y se concibe como una herramienta interna y como unidad centralizada para el diálogo, la coordinación y la colaboración eficaz con todas las partes involucradas en el incidente.

Además de la composición básica señalada en el artículo 4 de este decreto, pueden incorporarse al mismo, por decisión de la Dirección:

– Gabinete de comunicación: su tarea consistirá en canalizar a la Dirección las solicitudes de los diferentes medios de comunicación e instrumentar la estrategia de comunicación propuesta por la persona titular con competencias en sanidad. Se encargará asimismo de elaborar los comunicados y notas de prensa para los medios y los contenidos para la página web. Lo formarán los responsables de las relaciones informativas con los medios de comunicación de la conselleria competente en materia de sanidad y salud pública.

– Gestores departamentales: las direcciones de los centros de salud pública de los departamentos implicados. Serán las encargadas de poner en marcha las medidas de gestión necesarias para la resolución óptima de la emergencia, en sus respectivos departamentos.

– Gestores territoriales: las personas titulares de los servicios territoriales de la conselleria con competencias en materia de agricultura, ganadería y pesca. Serán las encargadas de poner en marcha las medidas de gestión en su ámbito territorial a llevar a cabo por los servicios territoriales y las oficinas comarcales agrarias (OCAPAS) cuando la emergencia alimentaria afecte a la fase de la producción primaria.

– Comité Científico de Emergencia: se encargará de recabar la información necesaria para la evaluación rápida del riesgo. Lo conformarán personas expertas de universidades y centros de investigación con experiencia en el ámbito de la emergencia detectada. En caso de requerir su integración en el CIC, se formalizará mediante el contrato administrativo correspondiente.

– Soporte legal: su labor será proporcionar asesoría normativa y legal a todos los aspectos relacionados con la Emergencia. Este papel se llevará a cabo desde los servicios jurídicos de la conselleria con competencias en sanidad y salud pública.

– Apoyo analítico: se encargará de dar soporte analítico directo, o facilitar información sobre laboratorios disponibles acreditados para la realización de los análisis necesarios. Este papel lo desempeña la Red

de Laboratoris de Salut Pública de la Comunitat Valenciana creada per mitjà del Decret 106/2010, sobre laboratoris de salut pública en l'àmbit de la seguretat alimentària i ambiental. La coordinació del suport analític la realitzarà la persona responsable dels laboratoris de salut pública.

– Unitat tècnica: es crearà per decisió de la persona tècnica responsable i com a grup de suport tècnic a aquest.

Estarà constituïda per personal tècnic de les diferents unitats administratives amb funcions en seguretat alimentària, agricultura, ramaderia i pesca per a dur a terme les funcions següents:

- Efectuar el seguiment centralitzat de la traçabilitat.
- Elaborar els informes de situació.
- Crear, si és el cas, grups de treball de suport analític i científic.
- Unificar criteris analítics i de mostreig (elaboració d'una proposta de pla de mostreig).
- Coordinar el treball analític.
- Executar l'estratègia de comunicació, amb les unitats tècniques dels departaments de salut pública i el públic que efectue consultes individualment.
- Elaborar l'informe final de gestió amb les fortaleces i debilitats detectades en l'execució de l'emergència.
- Executar el pla de seguiment que cobrisca tots aquells aspectes que, seguint el mandat del CIC, es consideren claus per a garantir l'eficàcia de les actuacions.
- Facilitar al CIC les dades suficients que permeten avaluar la gestió de l'emergència.
- Gestionar l'atenció de les consultes dels consumidors.
- Elaborar l'informe dels dubtes i de les incerteses plantejades per la població.

La designació de cada persona membre d'aquesta unitat es realitzarà per la responsable tècnica del CIC.

És necessari que la informació disponible en el CIC estiga actualitzada permanentment. Amb aquest fi, des de la Unitat tècnica s'elaboraran dos comunicats de situació diaris: el primer ha d'arreglar les incidències del dia anterior i el segon el que ha succeït al llarg del dia.

4.2.2. Eines

Les eines claus per a dur a terme les tasques encomanades són:

- Llista actualitzada de tots els punts de contacte departamentals i nacionals per a emergències.
- Relació de laboratoris nacionals acreditats.
- Disposar d'instal·lacions adequades per a la realització d'àudio i videoconferències
- Accés en línia a bases de dades de diaris i recopilatoris científics.

– Canals de comunicació establerts amb les parts implicades.

Totes aquestes s'hauran de tindre disponibles amb caràcter general abans que es produïska qualsevol tipus d'emergència.

4.2.3. Altres comitès

Per part del CIC valorarà i decidirà la necessitat de constituir altres grups de treball específics de suport.

Depenent del tipus de producte i dels factors implicats en aquest, podrà ser necessari comptar amb el suport i col·laboració de diferents unitats de l'Administració de la Generalitat Valenciana o de l'administració local.

De vegades, i per a col·laborar tant en la investigació de l'emergència com en la gestió d'aquesta, pot ser necessari que participen vocals de la Comissió de Seguretat Alimentària prevista en el Decret 61/2016, 20 de maig, del Consell, pel qual es regula l'elaboració, l'aprovació i el seguiment del Pla de Seguretat Alimentària de la Comunitat Valenciana.

4.2.4. Assignació de recursos

La Coordinació del CIC ha de realitzar les actuacions necessàries que garantisquen, dins de les consignacions pressupostàries existents, que es disposa de suficients recursos humans, tècnics i econòmics necessaris per a dur a terme el que estableix aquest protocol.

4.2.5. Seguiment de l'emergència alimentària

És preceptiu dur a terme un seguiment de les decisions i mesures adoptades en el marc de qualsevol emergència i realitzar una valoració objectiva dels resultats per a verificar l'eficàcia de les mesures i decisions preses al llarg de la seua gestió.

de Laboratorios de Salud Pública de la Comunitat Valenciana creado mediante Decreto 106/2010, sobre laboratorios de salud pública en el ámbito de la seguridad alimentaria y ambiental. La coordinación del apoyo analítico la realizará la persona responsable de los laboratorios de salud pública.

– Unidad Técnica. Se creará por decisión de la persona técnica responsable y como grupo de apoyo técnico al mismo.

Estará constituída por personal técnico de las diferentes unidades administrativas con funciones en seguridad alimentaria, agricultura, ganadería y pesca, para llevar a cabo las siguientes funciones:

- Efectuar el seguimiento centralizado de la trazabilidad.
- Elaborar los informes de situación.
- Crear en su caso, grupos de trabajo de apoyo analítico y científico.
- Unificar criterios analíticos y de muestreo (elaboración de una propuesta de plan de muestreo).
- Coordinar el trabajo analítico.
- Ejecutar la estrategia de comunicación, con las unidades técnicas de los departamentos de salud pública y el público que efectúe consultas individualmente.
- Elaborar el informe final de gestión con las fortalezas y debilidades detectadas en la ejecución de la emergencia.
- Ejecutar el plan de seguimiento cubriendo todos aquellos aspectos que, siguiendo el mandato del CIC se consideren claves para garantizar la eficacia de las actuaciones.
- Facilitar al CIC los datos suficientes que permitan evaluar la gestión de la emergencia.
- Gestionar la atención de las consultas de los consumidores.
- Elaborar el informe de las dudas e incertidumbres planteadas por la población.

La designación de cada persona miembro de esta Unidad se realizará por la responsable técnica del CIC.

Es necesario que la información disponible en el CIC esté actualizada permanentemente. A tal fin, desde la Unidad Técnica se elaborarán dos partes de situación diarias: el primero debe recoger las incidencias del día anterior y el segundo lo acaecido a lo largo del día.

4.2.2. Herramientas

Las herramientas claves para llevar a cabo las tareas encomendadas son:

- Lista actualizada de todos los puntos de contacto departamentales y nacionales para emergencias.
- Relación de laboratorios nacionales acreditados.
- Disponer de instalaciones adecuadas para la realización de audio y video conferencias
- Acceso *on line* a bases de datos de diarios y recopilatorios científicos.

– Canales de comunicación establecidos con las partes implicadas. Todas ellas deberán tenerse disponibles con carácter general antes de que se produzca cualquier tipo de emergencia.

4.2.3. Otros comitès

Por parte del CIC valorará y decidirá la necesidad de constituir otros grupos de trabajo específicos de apoyo.

Dependiendo del tipo de producto y de los factores implicados en el mismo, podrá ser necesario contar con el apoyo y colaboración de diferentes unidades de la administración de la Generalitat Valenciana o de la Administración local.

En ocasiones, y para colaborar tanto en la investigación de la emergencia como en la gestión de la misma, puede ser necesario que participen vocales de la Comisión de Seguridad Alimentaria prevista en el Decreto 61/2016, 20 de mayo, del Consell, por el que se regula la elaboración, la aprobación y el seguimiento del Plan de Seguridad Alimentaria de la Comunitat Valenciana

4.2.4. Asignación de recursos

La Coordinación del CIC debe realizar las actuaciones necesarias que garanticen, dentro de las consignaciones presupuestarias existentes, que se dispone de suficientes recursos humanos, técnicos y económicos necesarios para llevar a cabo lo establecido en este protocolo.

4.2.5. Seguimiento de la emergencia alimentaria

Es preceptivo llevar a cabo un seguimiento de las decisiones y medidas adoptadas en el marco de cualquier emergencia y realizar una valoración objetiva de los resultados para verificar la eficacia de las medidas y decisiones tomadas a lo largo de su gestión.

El CIC ha de realitzar de manera contínua una avaluació de la gestió duta a terme, amb l'objectiu de determinar si és necessari revisar les mesures adoptades. Per a això, depenent de la situació desencadenant, es dissenyarà una bateria d'indicadors que cobrisquen tots aquells aspectes que el mateix CIC determine com a claus per a garantir l'eficàcia de les actuacions.

En el cas que, a la vista dels indicadors, es conclonga que les mesures no han resultat eficaces, serà necessari efectuar una valoració i estudi d'aquestes a fi de reconduir-les o modificar-les si fóra necessari. Si al contrari, s'obtenen resultats satisfactoris, es procedirà a mantindre fins a la resolució definitiva de l'incident que permeta proposar la finalització d'aquest.

4.2.6. Comunicació a la població

Les activitats de comunicació s'hauran d'activar una vegada es desencadene l'emergència i aquestes hauran de ser acordades pel CIC, basant-se en l'estratègia establerta per la Direcció del CIC, i aquesta serà la portaveu única per a evitar missatges divergents que puguen generar alarma social o incertesa a la població general. Podrà delegar esta tasca a perfils concrets del CIC.

4.2.6.1. Directrius bàsiques per a la comunicació

Donada la importància de la comunicació en cas d'emergències, és necessari:

– El coneixement de com els missatges els reben el consumidor i altres parts implicades és essencial dins de l'estratègia de comunicació en una situació d'emergència. Els missatges han de ser transmesos i comprovar si s'han rebut i comprés adequadament. A fi d'avaluar l'eficàcia del missatge es podrien dur a terme enquestes als consumidors.

– És especialment important anar amb compte en la comunicació de les incerteses. La falta d'evidència científica o la variabilitat ha de ser comunicada juntament amb l'incident. No està justificat ocultar informació si els consumidors estan en risc i necessiten ser informats.

– En l'emergència és important, a més d'efectuar una comunicació inicial, mantindre una comunicació regular durant tot el temps que es prolonguen aquests incidents i sempre que sorgisca nova informació essencial per a la protecció dels consumidors. Així mateix, es realitzarà una comunicació del fi d'aquestes situacions juntament amb el resultat final, les possibles millores i qualsevol altra mesura adoptada.

4.2.6.2. Contingut del comunicat

En cas d'emergències s'ha de tindre una especial atenció a l'hora de l'elaboració dels missatges que vagen destinats als consumidors o els mitjans de comunicació. La transparència i la confidencialitat s'han de mantindre en constant equilibri.

El contingut del comunicat, lluny de crear alarma social, ha de servir per a conscienciar els *consumidors* sobre el problema i ha de tindre suficient informació per a permetre al consumidor prendre les decisions adequades.

A continuació s'inclouen alguns dels aspectes clau que ha de contindre aquest comunicat:

- Descripció del risc: la naturalesa, característiques, etc.
- Descripció del producte afectat com a imatges, fotos, números de lot, etiquetes del producte i canals de distribució.
- Descripció dels efectes sobre la salut dels consumidors o usuaris: població de risc o grups involucrats, si és el cas, i els possibles efectes en la salut d'aquests grups, les fonts (per exemple, oficials autoritat nacional, experts independents).
- Les mesures ja adoptades i les previstes per a les pròximes hores.
- Què fer si es disposa del producte?
- Què fer si s'ha consumit o utilitzat el producte?
- Els números de telèfon, pàgina web, correu electrònic, número de fax, etc., per a permetre un intercanvi adequat d'informació general (consultes, document de referència...) segons siga necessari.

El CIC establirà la forma i la periodicitat d'actualització del comunicat inicial, actualització que tindrà lloc sempre que així ho requerisca la demanda social existent o es determine d'acord amb les actuacions i mesures adoptades.

4.2.6.3. Elaboració i difusió del comunicat

El comunicat inicial i, si és el cas, les seues actualitzacions seran elaborats pel CIC, i difosos pel gabinet de comunicació. Per al comunicat inicial es poden utilitzar els informes de la unitat tècnica o altres comités. No obstant això, abans de fer-se públic, es remetrà el comu-

El CIC debe realizar de manera continua una evaluación de la gestión llevada a cabo, con el objetivo de determinar si es necesario revisar las medidas adoptadas. Para ello, dependiendo de la situación desencadenante, se diseñara una batería de indicadores que cubran todos aquellos aspectos que el propio CIC determine como claves para garantizar la eficacia de las actuaciones.

En el caso de que, a la vista de los indicadores, se concluya que las medidas no han resultado eficaces, será necesario proceder a efectuar una valoración y estudio de las mismas al objeto de reconducirlas o modificarlas si fuese necesario. Si por el contrario, se obtienen resultados satisfactorios, se procederá a mantenerlas hasta la resolución definitiva del incidente que permita proponer la finalización del mismo.

4.2.6. Comunicació a la població

Las actividades de comunicació deberán activarse una vez se desencadene la emergencia y las mismas, deberán ser acordadas por el CIC, con base en la estrategia establecida por la Dirección del CIC, siendo esta la portavoz única para evitar mensajes divergentes que puedan generar alarma social o incertidumbre a la población general. Podrá delegar esta tarea a perfiles concretos del CIC.

4.2.6.1. Directrices básicas para la comunicación

Dada la importancia de la comunicación en caso de emergencias, es necesario:

– El conocimiento de cómo los mensajes se están recibiendo por parte del consumidor y otras partes implicadas es esencial dentro de la estrategia de comunicación en una situación de emergencia. Los mensajes deben ser transmitidos y comprobar si se han recibido y comprendido adecuadamente. Con el fin de evaluar la eficacia del mensaje se podrían llevar a cabo encuestas a los consumidores.

– Es especialmente importante tener cuidado en la comunicación de las incertidumbres. La falta de evidencia científica o la variabilidad debe ser comunicada junto con el incidente. No está justificado ocultar información si los consumidores están en riesgo y necesitan ser informados.

– En la emergencia es importante, además de efectuar una comunicación inicial, mantener una comunicación regular durante todo el tiempo que se prolonguen estos incidentes y siempre que surja nueva información esencial para la protección de los consumidores. Asimismo se realizará una comunicación del fin de estas situaciones junto con el resultado final, las posibles mejoras y cualquier otra medida adoptada.

4.2.6.2. Contenido del comunicado

En caso de emergencias se debe tener un especial cuidado a la hora de la elaboración de los mensajes que vayan destinados a los consumidores o los medios de comunicación. La transparencia y la confidencialidad deben mantenerse en constante equilibrio.

El contenido del comunicado, lejos de crear alarma social, debe servir para concienciar a los consumidores sobre el problema y debe tener suficiente información para permitir al consumidor tomar las decisiones adecuadas.

A continuación se incluyen algunos de los aspectos clave que debe contener este comunicado:

- Descripción del riesgo: la naturaleza, características, etc.
- Descripción del producto afectado como imágenes, fotos, números de lote, etiquetas del producto y canales de distribución.
- Descripción de los efectos sobre la salud de los consumidores o usuarios: población de riesgo o grupos involucrados, en su caso, y los posibles efectos en la salud de estos grupos, las fuentes, (por ejemplo, oficiales autoridad nacional, expertos independientes).
- Las medidas ya adoptadas y las previstas para las próximas horas.
- ¿Qué hacer si se dispone del producto?
- ¿Qué hacer si se ha consumido o utilizado el producto?
- Los números de teléfono, página web, correo electrónico, número de fax, etc., para permitir un intercambio adecuado de información general (consultas, documento de referencia...) según sea necesario.

El CIC establecerá la forma y la periodicidad de actualización del comunicado inicial, actualización que tendrá lugar siempre que así lo requiera la demanda social existente o se determine a tenor de las actuaciones y medidas adoptadas.

4.2.6.3. Elaboración y difusión del comunicado

El comunicado inicial, y en su caso sus actualizaciones, serán elaborados por el CIC, y difundidos por el gabinete de comunicación. Para el comunicado inicial se pueden utilizar los informes de la unidad técnica u otros comités. Sin embargo, antes de hacerse público, se remitirá el

nicat a l'AECOSAN, i sempre que les circumstàncies ho permeten, es traslladarà a les autoritats de control implicades de forma directa en l'emergència dels centres de salut pública competents i a les OCAPAS per al seu coneixement i emissió d'observacions, si és el cas.

Sempre que les característiques de l'emergència així ho aconsellen, abans de la seua publicació, el comunicat serà remès a les associacions empresarials i associacions de consumidors i usuaris integrants del Pla de Seguretat Alimentària.

S'han de considerar també les pàgines web dels diferents organismes oficials i d'associacions, empreses, etc. que estiguen relacionades amb el sector (el comunicat inicial, els comunicats de seguiment i documents de preguntes i respostes), ús de les xarxes socials, telèfons d'informació al consumidor, etc.

Així mateix, s'ha de considerar l'opció de contractar un espai (columna, editorial, ...) amb caràcter temporal a fi de mantindre permanentment informada la població mentre persistisca la situació de crisi i així ho requerisca la demanda social existent.

4.3. Finalització de l'emergència alimentària

D'acord amb la informació arrellegada al llarg de tota l'emergència (en el dossier d'informació -apèndix I-, en el model cronològic de recollida d'informació -apèndix II-), el resultat dels indicadors i els informes diaris de situació i l'informe final elaborat per la Unitat Tècnica, la Coordinació Adjunta del CIC podrà proposar la finalització de la situació d'emergència. Amb aquesta finalitat, la Direcció podrà declarar la finalització mitjançant una resolució expressa o continuar la situació d'emergència. En el cas de la finalització, s'haurà d'informar d'aquest fet a totes les parts implicades. El CIC serà l'encarregat de dur a terme el pla de seguiment posterior a la situació d'emergència i amb la informació sol·licitada sobre els indicadors i l'eficiència de les mesures adoptades elaborar «l'informe final de gestió i lliçons apreses de l'incident».

En l'esmentat informe s'anitzaran els aspectes següents, per als quals es proposen possibles indicadors, depenent del tipus d'emergència i abast:

- Valoració de dossier informatiu: es valorarà el grau d'exactitud de les fonts d'informació, disponibilitat de la informació en el moment i forma adequats, si aquesta ha sigut suficient i quins han sigut els tipus de fonts d'informació utilitzats.

Possibles indicadors a analitzar: notificacions inicials incompletes, falta de documentació que avale la notificació (factures, butlletins analítics, ...), retirada de les alertes, traçabilitat errònia i incompleta, ...

- Avaluació del risc: en aquest apartat es podrà considerar si s'ha disposat de suficient documentació científica sobre el cas, si s'han recopilat suficient informació científica per a realitzar l'avaluació de riscos, si s'han recopilat avaluacions de riscos realitzades en casos semblants.

Possibles indicadors a analitzar: avaluacions científiques discrepantes, cooperació en l'avaluació de riscos, nombre de publicacions científiques, ...

- Valoració de la gestió de l'incident: s'haurà de valorar si s'ha realitzat una classificació de l'incident en el moment adequat, si la informació i el flux d'aquesta han sigut correctes.

Possibles indicadors: nombre de pacients o morts; impacte mediàtic; el temps necessari per a tornar a la normalitat, pèrdues econòmiques, l'impacte del comerç, la confiança del consumidor, queixes de les parts interessades, ...

- Valoració de la comunicació als mitjans de comunicació i els consumidors: en aquest sentit s'hauran de valorar els aspectes de la comunicació següents: freqüència i duració de les activitats de comunicació i si aquestes han sigut adequades, coherents i no disperses; si els missatges han sigut rebuts per la població diana, quina ha sigut la cobertura mediàtica dels missatges de l'organització, exactitud de l'informe dels mitjans, següents missatges de l'organització.

- Possibles indicadors: si s'han produït missatges divergents de les autoritats competents implicades, l'avaluació la percepció del risc per part de la població per mitjà d'enquestes; l'avaluació de la percepció de la població sobre el grau i qualitat de la informació rebuda, les respostes de les parts interessades en la política de comunicació, diferències significatives amb altres parts interessades en la informació que es comuniquen, ...

- Conclusions i recomanacions: una vegada avaluades les diferents fases anteriorment descrites, s'efectuaran les conclusions i s'es-

comunicado a la AECOSAN, y siempre que las circunstancias lo permitan, se trasladará a las autoridades de control implicadas de forma directa en la emergencia de los centros de salud pública competentes y a las OCAPAS para su conocimiento y emisión de observaciones, en su caso.

Siempre que las características de la emergencia así lo aconsejen, antes de su publicación, el comunicado será remitido a las asociaciones empresariales y asociaciones de consumidores y usuarios integrantes del Plan de Seguridad Alimentaria.

Se deben considerar también las páginas web de los distintos organismos oficiales y de asociaciones, empresas, etc. que estén relacionadas con el sector (el comunicado inicial, los comunicados de seguimiento y documentos de preguntas y respuestas), uso de las redes sociales, teléfonos de información al consumidor, etc.

Asimismo se debe considerar la opción de contratar un espacio (columna, editorial, ...) con carácter temporal al objeto de mantener permanentemente informada a la población mientras persista la situación de crisis y así lo requiera la demanda social existente.

4.3. Finalización de la emergencia alimentaria

Sobre la base de la información recogida a lo largo de toda la emergencia (en el dossier de información -apéndice I-, en el modelo cronológico de recogida de información -apéndice II-), el resultado de los indicadores y los informes diarios de situación y el informe final elaborado por la unidad técnica, la coordinación adjunta del CIC podrá proponer la finalización de la situación de emergencia. A tal fin, la Dirección podrá declarar la finalización mediante resolución expresa o continuar con la situación de emergencia. En caso de la finalización, se deberá informar de este hecho a todas las partes implicadas. El CIC será el encargado de llevar a cabo el plan de seguimiento posterior a la situación de emergencia y con la información recabada sobre los indicadores y la eficiencia de las medidas adoptadas elaborará el «Informe final de gestión y lecciones aprendidas del incidente».

En dicho informe se analizarán los siguientes aspectos, para los que se proponen posibles indicadores, dependiendo del tipo de emergencia y alcance:

- Valoración de dossier informativo: se valorará el grado de exactitud de las fuentes de información, disponibilidad de la información en el momento y forma adecuados, si esta ha sido suficiente y cuales han sido los tipos de fuentes de información utilizados.

Posibles indicadores a analizar: notificaciones iniciales incompletas, falta de documentación que avale la notificación (facturas, boletines analíticos, ...), retirada de las alertas, trazabilidad errónea e incompleta, ...

- Evaluación del riesgo: en este apartado se podrá considerar si se ha dispuesto de suficiente documentación científica sobre el caso, si se han recopilado suficiente información científica para realizar la evaluación de riesgos, si se han recopilado evaluaciones de riesgos realizadas en casos similares.

Posibles indicadores a analizar: evaluaciones científicas discrepantes, cooperació en la evaluació de riscos, número de publicacions científiques, ...

- Valoración de la gestión del incidente: Se deberá valorar si se ha realizado una clasificación del incidente en el momento adecuado, si la información y el flujo de la misma han sido correctos.

Possibles indicadors: número de pacients o mortes; impacte mediàtic; el temps necessari per a tornar a la normalitat, pèrdues econòmiques, el impacte del comerç, la confiança del consumidor, queixes de les parts interessades, ...

- Valoración de la comunicació als mitjans de comunicació i els consumidors: en este sentido se deberán valorar los siguientes aspectos de la comunicación: frecuencia y duración de las actividades de comunicación y si estas han sido adecuadas, coherentes y no dispersas; si los mensajes han sido recibidos por el público diana, cual ha sido la cobertura mediática de los mensajes de la organización, exactitud del informe de los medios, siguientes mensajes de la organización.

- Possibles indicadors: si se han producido mensajes divergentes de las autoridades competentes implicadas, la evaluación la percepción del riesgo por parte de la población por medio de encuestas; la evaluación de la percepción de la población acerca del grado y calidad de la información recibida, las respuestas de las partes interesadas en la política de comunicación, diferencias significativas con otras partes interesadas en la información que se comunican, ...

- Conclusiones y recomendaciones: una vez evaluadas las diferentes fases anteriormente descritas, se efectuarán las conclusiones y se

tablliran les recomanacions que podrien consistir en algunes de les següents:

- La modificació o l'elaboració de nova legislació nacional o autonòmica.
- Elaboració de guies, recomanacions, opinions,...
- Exercicis de traçabilitat.
- La modificació dels procediments interns.
- Exercicis de simulació pràctics per a la gestió d'emergències.
- Retroalimentació: «l'informe final de gestió i lliçons apreses de l'incident» juntament amb les conclusions i recomanacions elaborades pel CIC es remetran a la unitat tècnica per a la seua implementació. Aquesta unitat tècnica difondrà aquests documents al personal que ha intervingut en l'emergència, si així ho disposa el CIC.

APÈNDIXS

Apèndix I. Dades per al dossier d'informació

Informació	Dades	Fonts
Efectes sobre la salut	<ul style="list-style-type: none"> • Síntomes • Descripció de la malaltia 	<ul style="list-style-type: none"> • Informes hospitalaris • Pacients • Dades ECDC, Unitat administrativa amb funcions en epidemiologia • Dades del Sistema Nacional de Salut
Afectats	<ul style="list-style-type: none"> • Malalts / morts • Informes epidemiològics 	<ul style="list-style-type: none"> • Sistema Nacional de Salut • Informes hospitalaris • Dades ECDC, Unitat administrativa amb funcions en epidemiologia
Avaluació del risc	<ul style="list-style-type: none"> • Informes laboratorials • Opinions científiques 	<ul style="list-style-type: none"> • EFSA • Comitè científic • Avaluació del risc a escala nacional i autonòmica • Informació científica rellevant
Percepció del risc	<ul style="list-style-type: none"> • Enquestes • Informes • Perfils de percepció del risc • Queixes a l'organització competent 	<ul style="list-style-type: none"> • Mitjans • Associacions de consumidors • Queixes dels consumidors
Impacte mediàtic	<ul style="list-style-type: none"> • Mitjans i articles de premsa • Recerques 	<ul style="list-style-type: none"> • Mitjans (en paper i electrònics) • Pàgines web
Distribució en la cadena alimentària	<ul style="list-style-type: none"> • Traçabilitat 	<ul style="list-style-type: none"> • RASFF • SCIRI • TRACES • INFOSAN • Operadors econòmics
Extensió /complexitat:	<ul style="list-style-type: none"> • Aliments/pinsos/lots • Localització (local, regional nacional, comunitària o internacional) • Indústries implicades • Traçabilitat 	<ul style="list-style-type: none"> • RASFF • SCIRI • TRACES • INFOSAN • Operadors econòmics
Impacte econòmic	<ul style="list-style-type: none"> • Comerç • Vendes 	<ul style="list-style-type: none"> • Operadors econòmics • Organització Mundial del Comerç • Estadístiques econòmiques

establecerán las recomendaciones que podrían consistir en algunas de las siguientes:

- La modificación o elaboración de nueva legislación nacional o autonómica.
- Elaboración de guías, recomendaciones, opiniones,...
- Ejercicios de trazabilidad.
- La modificación de los procedimientos internos.
- Ejercicios de simulación prácticos para la gestión de emergencias.
- Retroalimentación; el «informe final de gestión y lecciones aprendidas del incidente» junto con las conclusiones y recomendaciones elaborados por el CIC se remitirán a la unidad técnica para su implementación. Esta unidad técnica difundirá estos documentos al personal que ha intervenido en la emergencia, si así lo dispone el CIC.

APÉNDICES

Apéndice I. Datos para el dossier de información

Información	Datos	Fuentes
Efectos sobre la salud	<ul style="list-style-type: none"> • Síntomas • Descripción de la enfermedad 	<ul style="list-style-type: none"> • Informes hospitalarios • Pacientes • Datos ECDC, unidad administrativa con funciones en epidemiología • Datos del Sistema Nacional de Salud
Afectados	<ul style="list-style-type: none"> • Enfermos/muertos • Informes epidemiológicos 	<ul style="list-style-type: none"> • Sistema Nacional de Salud • Informes hospitalarios • Datos ECDC, unidad administrativa con funciones en epidemiología
Evaluación del riesgo	<ul style="list-style-type: none"> • Informes laboratoriales • Opiniones científicas 	<ul style="list-style-type: none"> • EFSA • Comité científico • Evaluación del riesgo a nivel nacional y autonómica • Información científica relevante
Percepción del riesgo	<ul style="list-style-type: none"> • Encuestas • Informes • Perfiles de percepción del riesgo • Quejas a la organización competente 	<ul style="list-style-type: none"> • Medios • Asociaciones de consumidores • Quejas de los consumidores
Impacto mediático	<ul style="list-style-type: none"> • Medios y artículos de prensa • Búsquedas 	<ul style="list-style-type: none"> • Medios (en papel y electrónicos) • Páginas Web
Distribución en la cadena alimentaria	<ul style="list-style-type: none"> • Trazabilidad 	<ul style="list-style-type: none"> • RASFF • SCIRI • TRACES • INFOSAN • Operadores económicos
Extensión/complejidad	<ul style="list-style-type: none"> • Alimentos/Piensos/ lotes • Localización (local, regional nacional, comunitaria o internacional) • Industrias implicadas • Trazabilidad 	<ul style="list-style-type: none"> • RASFF • SCIRI • TRACES • INFOSAN • Operadores económicos
Impacto económico	<ul style="list-style-type: none"> • Comercio • Ventas 	<ul style="list-style-type: none"> • Operadores económicos • Organización Mundial del Comercio • Estadísticas económicas

Més informació	<ul style="list-style-type: none"> • Informació de les parts implicades (sector, consumidors, ...) • Informació de casos semblants i accions dutes a terme en eixes situacions 	<ul style="list-style-type: none"> • Informes del sector • Reclamacions dels consumidors • Informes previs després de situacions d'emergència d'altres estats membres o tercers països
----------------	--	---

Otra información	<ul style="list-style-type: none"> • Información de las partes implicadas (sector, consumidores, ...) • Información de casos similares y acciones llevadas a cabo en esas situaciones 	<ul style="list-style-type: none"> • Informes del sector • Reclamaciones de los consumidores • Informes previos tras situaciones de emergencia de otros estados miembros o terceros países
------------------	---	---

Sigles no definides en el text:

ECDC: Centre Europeu per a la Prevenció i Control de Malalties

EFSA: Autoritat Europea de Seguretat Alimentària

RASFF: Sistema d'Alerta Ràpida per a Aliments i Pinsos

TRACES: Sistema informàtic Veterinari Integrat

INFOSAN: Xarxa Internacional d'Autoritats en Matèria d'Innocuïtat dels Aliments

Siglas no definidas en el texto:

ECDC: Centro Europeo para la Prevención y Control de Enfermedades

EFSA: Autoridad Europea de Seguridad Alimentaria

RASFF: Sistema de Alerta Rápida para Alimentos y Piensos

TRACES: Sistema informático Veterinario Integrado

INFOSAN: Red Internacional de Autoridades en Materia de Inocuidad de los Alimentos

Apèndix II. Model de recollida d'informació

Data	Font d'informació	Afectats	Avaluació del risc	Impacte mediàtic	Traçabilitat	Resultats analítics	Mesures de gestió	Altres

Apéndice II. Modelo de recogida de información

Fecha	Fuente de información	Afectados	Evaluación del riesgo	Impacto mediático	Trazabilidad	Resultados analíticos	Medidas de gestión	Otras

Apèndix III. Criteris de progressió d'incidents alimentaris

Factor	Progressió	
	Incident alimentari	Emergència
Avaluació del risc	Risc baix	Risc mitjà-alt/molt alt
Efectes sobre la salut	Sense repercussió o lleu fins a requerir acudir a un hospital	Efectes mitjà/alt en la salut pública o requereix hospitalització Important

Apéndice III. Criterios de progresión de incidentes alimentarios

Factor	Progresión	
	Incidente alimentario	Emergencia
Evaluación del riesgo	Riesgo bajo	Riesgo medio-alto/muy alto
Efectos sobre la salud	Sin repercusión o leve hasta requerir acudir a un hospital	Efectos medio/alto en la salud pública o requiere hospitalización importante

Afectats	Cap o molt pocs	Nombre mitjà/alt d'afectats, hospitalitzats o alguna mort
Percepció del risc	Escassa o nul·la	Mitjana/alta/molt alta
Impacte mediàtic	Nul	En alguns mitjans
Distribució	Productes identificats i localitzats/retirada en procés.	Productes parcialment identificats o no identificats/ àmplia distribució Traçabilitat incompleta o inexistent/ presència en mercat
Extensió / complexitat:	Producte únic/distribució única/únic o diversos operadors econòmics, un o diversos departaments o una o diverses CA	Producte o lot múltiple/ distribució àmplia/diverses autoritats competents implicades

Afectados	Ninguno o muy pocos	Numero medio/alto de afectados, hospitalizados o alguna muerte
Percepción del riesgo	Escasa o nula	Media/alta/muy alta
Impacto mediático	Nulo	En algunos medios
Distribución	Productos identificados y localizados/retirada en proceso	Productos parcialmente o no identificados/Amplia distribución Trazabilidad incompleta o inexistente/ Presencia en mercado
Extensión/ complejidad:	Producto único/distribución única/único o varios operadores económicos, uno o varios departamentos o una o varias CCAA	Producto o lote múltiple/ distribución amplia/varias autoridades competentes implicadas